

O'QUVCHILARNI ONA TILI DARSLARIGA QIZIQTIRISHDA INTERFAOL USULLAR

Mavlonova Shahlo Baxtiyarovna
Xorazm viloyati Yangiariq tumanidagi
32-maktabning boshlang'ich sinf o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.6776936>

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslariga qiziqtirishning interfaol usullari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: interfaol o'qitish usullari, didaktik o'yinlar.

Interfaol o'qitish usullari o'quvchilarning bilimga bo'lgan qiziqishi, bilimlarni yanada to'liq va chuqur o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojning o'sib borishi, ishda tashabbuskorlik va mustaqillik rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Bunday o'quv jarayonida o'quvchilarning ilmiy bilim va ko'nikmalar tizimi, qobiliyatlari va ijodiy tafakkuri rivojlantirilishi kerak bo'ladi.

Zamonaviy maktabning ustuvor yo'nalishlaridan biri har bir bolaning shaxsiy rivojlanishi, har bir o'quvchining o'quv jarayonida faol pozitsiyasini shakllantirish uchun zarur va to'liq sharoitlarni yaratishdir.

Ta'limda shaxsni faollashtirishning eng muhim vositasi - bu interfaol o'qitish usullaridir.

Interfaol usullar orqali samarali o'qitishda o'qituvchining faoliyati, asosan, dasrni to'g'ri tashkil etish va rejalashtirishdan iborat bo'lishi kerak. Shuningdek:

- bolalarga oldindan tayyorgarlik ko'rish uchun topshiriqlar berish, ya'ni o'qing, o'ylab ko'ring, buni o'zingiz bajaring, vazifa tayyorlang kabi;
- mavzuni o'zlashtirishda tayanch tushuncha beradigan interfaol topshiriqlarni berish;
- interfaol mashg'ulotlar davomida o'quvchilarga vazifa haqida o'ylashga vaqt berish;
- darsda bitta yoki ikkita interfaol mashqlardan foydalanish;
- interfaol mashqlar natijalari asosida xotirjam va chuqur muhokamaga ega bo'lish juda muhimdir.

Ona tili darslarida biz ko'pincha, o'quvchilarning so'z boyligini o'shirish, matnni tahlil qilish va so'z birikmalarini o'rganishni tashkil qilamiz.

So'z bilan tanishish - bu jumboq, topishmoq, lotto, rasm, boshqotirma, rebus, umumiy yoki o'ziga xos tushunchalarni topish, ortiqcha so'zlarni ajratib ko'rsatish, atamalar va maqollardan ajratish, ovoqli tahlil, so'zning imlosini tahlil qilish, so'zni leksik ma'nosini aniqlash va boshqa ko'rinishda amalga oshiriladi.

Etimologik ma'lumotlar - so'zning kelib chiqishi haqida ma'lumotni o'z ichiga oladi.

Rasm asosida leksik sharh – soʻzning maʼnosini tushunishga yordam beradi, oʻquvchilar oʻrganilayotgan soʻzga leksik maʼno berishadi va keyin uni izohli lugʻat bilan solishtirishadi.

Asosdosh soʻzlar – asosdosh soʻzlarning imlo tekshiruvi kuzatiladi, oʻquvchilar yangi soʻz birikmalariga asos soʻzlarni olib boradilar va asosdosh soʻzlarini hosil qiladilar.

Hikmatli soʻzlar, maqol va topishmoqlar. Ushbu materialdan foydalanish ona tilidagi soʻzlarning ishlashini kuzatishga imkon beradi. Bolalar oʻrgangan soʻzlari bilan hikmatli soʻz, maqol va topishmoq topadilar.

Sinonim, antonim, soʻz birikmalari. Ushbu material bilan ishlash oʻquvchilarni baʼzi leksikologik tushunchalarga oʻrgatish va shakllantirishni oʻz ichiga oladi, shuningdek nutqni yanada yorqinroq va qiziqarli qiladi. Oʻquvchilar lugʻat soʻziga sinonimlarni, antonimlarni tanlaydilar.

Iboralar - oʻquvchilar turli xil iboralarni oʻylab topishadi va yasashadi: sifat + ot; ot + feʼl.

Gap, matnlar - ogʻzaki va yozma nutqda soʻzning ifodalanishini kuzatishga imkon beradigan amaliy material. Oʻquvchilarga sheʼr, hikoya va maqolalar berib boriladi.

“Matn bilan ishlash” usuli yakka va juftlik shaklida oʻtkaziladi. Har bir bolaga matn beriladi. Topshiriq: maʼlumotni belgilar bilan belgilang va natijalarni juftingiz bilan muhokama qiling:

"+" - Men buni bilardim

"-" - Men boshqacha, notoʻgʻri maʼlumotlar haqida oʻyladim

"!" - alohida eʼtibor bering

"?" - Yangi maʼlumotlar

- Nimani oʻrgandingiz? Matnni oʻqiyotganda qanday savollar paydo boʻldi?

Muammoning yechimini topish uchun guruhlarda ishlanadi.

- Qanday muammolarga duch keldik?

Oʻquvchilar muammoni guruhlarda muhokama qilishadi, xulosa chiqarishadi va doskada gapirishadi.

Dars interfaol usulda oʻtkazilganidan soʻng, oʻrganilayotgan materialni ijodiy qayta koʻrib chiqishni talab qiladigan vazifalar taklif etiladi: rasm yoki reja asosida ijodiy matn yozish, muammoga oʻz nuqtai nazarini bildirish, mustaqil bayon yoki insho yozish. Menimcha, bunday vazifa interfaol taʼlim xususiyatlariga koʻproq mos keladi.

Interfaol usulda qurilgan darslar oʻquvchilarda katta qiziqish uygʻotdi. Birinchi navbatda, oʻquvchiga darsda odatiy ish tartibini buzgan passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi, oʻquv jarayonining tashkilotchisi roliga boʻlishiga imkon

beradi. O'quvchilarning interfaol usulda tashkil etilgan darslarga bo'lgan munosabati sinfda o'tkazilgan so'rov natijalari bilan ko'rsatiladi. Bu esa o'quv faoliyati uchun ijobiy motivatsiya bo'ladi. Ular materialni yaxshiroq o'zlashtiradilar va ushbu usullardan barcha fanlarni o'rganishda foydalanilishini xohlashadi.

Buning natijasida, ona tilidagi bilim, ta'lim sifatining ijobiy dinamikasi, intellektual rivojlanish darajasi oshadi, o'quvchilarning fan bo'yicha malaka talablari o'zlashtiriladi, ijodiy faollik oshadi,

Xulosa qilib aytganda, interfaol usulida olib boriladigan darslar barcha o'quvchilarni faol ishlarga jalb qilish, har bir o'quvchining muammolarni hal qilishda ishtirok etishini ta'minlashga imkon beradi, natijada past o'zlashtiruvchi o'quvchilar o'z qobiliyatlariga nisbatan bir oz ishonchga ega bo'ladi, iqtidorli o'quvchilar esa o'rtoqlariga materialni tushunishga yordam beradi. Ish jarayonida o'quvchilar muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradilar, hamkorlik qilish va o'zaro ta'sir o'tkazish qobiliyati, tanqidiy fikrlash rivojlanadi.